Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 26ης Ιανουαρίου 2017*

«Αίτηση αναίρεσης — Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Βελγική, γερμανική, γαλλική, ιταλική, ολλανδική και αυστριακή αγορά ειδών υγιεινής — Απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο — Συντονισμός τιμών πώλησης και ανταλλαγή ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών — Ενιαία παράβαση — Απόδειξη — Πρόστιμα — Πλήρης δικαιοδοσία — Εύλογη προθεσμία — Αναλογικότητα»

Στην υπόθεση C-642/13 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσης δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ασκήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2013,

Villeroy & Boch Belgium SA, με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), εκπροσωπούμενη από τους O. W. Brouwer και N. Lorjé, advocaten,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικο είναι η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Malferrari και F. Ronkes Agerbeek, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (εισηγητή) και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: K. Malacek, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 10ης Σεπτεμβρίου 2015,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική

Απόφαση

1 Με την υπό κρίση αίτηση αναίρεσης η Villeroy & Boch Belgium SA (στο εξής: Villeroy & Boch Belgium) ζητεί να αναιρεθεί η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Villeroy & Boch Austria κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-373/10, T-374/10, T-382/10 και T-402/10, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2013:455), στο μέτρο που με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα να ακυρωθεί, καθόσον την αφορούσε, η απόφαση C(2010) 4185 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών) (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

2 Το άρθρο 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), προβλέπει τα ακόλουθα:

«2. Η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλει σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [101 ή 102 ΣΛΕΕ] […]

[…]

Για καθεμία από τις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση, το πρόστιμο δεν υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

[…]

3. Ο καθορισμός του ύψους του προστίμου γίνεται με βάση τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης.»

Οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006

3 Στο σημείο 2 των κατευθυντήριων γραμμών για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, [στοιχείο α'], του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2006), επισημαίνεται, όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, ότι «η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει υπόψη της τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της παράβασης» και ότι «το επιβαλλόμενο πρόστιμο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003».

4 Το σημείο 37 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 έχει ως εξής:

«Παρότι οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν τη γενική μεθοδολογία για τον υπολογισμό των προστίμων, οι ιδιαιτερότητες μίας ορισμένης υπόθεσης ή η ανάγκη διασφάλισης του αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου, μπορεί να δικαιολογούν απόκλιση από τη μεθοδολογία αυτή ή από τα όρια που καθορίζονται στο σημείο 21.»

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

5 Τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμπραξη είναι είδη υγιεινής που ανήκουν σε μία από τις ακόλουθες τρεις υποκατηγορίες προϊόντων: βρύσες μπάνιου, ντουζιέρες και εξαρτήματά τους, και κεραμικά μπάνιου (στο εξής: οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων).

6 Το ιστορικό της διαφοράς έχει ήδη εκτεθεί στις σκέψεις 1 έως 19 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και μπορεί να συνοψιστεί ως εξής.

7 Με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), στον τομέα των ειδών υγιεινής. Κατά την Επιτροπή, η παράβαση αυτή, στην οποία μετείχαν 17 επιχειρήσεις, τελέστηκε σε διάφορες περιόδους κατά το χρονικό διάστημα από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, υπό τη μορφή ενός πλέγματος αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας.

8 Ειδικότερα, η Επιτροπή έκρινε, με την επίδικη απόφαση, ότι η διαπιστωθείσα παράβαση συνίστατο, πρώτον και κύριον, στον συντονισμό, εκ μέρους των κατασκευαστών ειδών υγιεινής, ετήσιων αυξήσεων των τιμών και άλλων στοιχείων τιμολόγησης στο πλαίσιο τακτικών συναντήσεων εθνικών επαγγελματικών ενώσεων, δεύτερον, στον καθορισμό ή τον συντονισμό τιμών εξ αφορμής ειδικών περιστάσεων όπως η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών, η εισαγωγή του ευρώ ή η λειτουργία νέων διοδίων και, τρίτον, στην αποκάλυψη και την ανταλλαγή ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών. Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο κύκλος του καθορισμού των τιμών στον τομέα των ειδών υγιεινής ήταν ετήσιος. Στο πλαίσιο αυτό, οι κατασκευαστές κατάρτιζαν τους τιμοκαταλόγους τους οι οποίοι παρέμεναν κατά κανόνα σε ισχύ για ένα έτος και χρησίμευαν ως βάση για τις εμπορικές τους σχέσεις με τους χονδρεμπόρους.

9 Η Villeroy & Boch Belgium και οι λοιπές πρωτοδίκως προσφεύγουσες, ήτοι η Villeroy & Boch Austria GmbH (στο εξής: Villeroy & Boch Austria), η Villeroy & Boch AG και η Villeroy & Boch SAS (στο εξής: Villeroy & Boch France), δραστηριοποιούνται στον τομέα των ειδών υγιεινής. Η Villeroy & Boch κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της Villeroy & Boch Austria, της Villeroy & Boch France, της Villeroy & Boch Belgium, της Ucosan BV και των θυγατρικών της, καθώς και της Villeroy & Boch SARL (στο εξής: Villeroy & Boch Luxembourg).

10 Στις 15 Ιουλίου 2004 η Masco Corp. και οι θυγατρικές της, μεταξύ των οποίων η Hansgrohe AG, που κατασκευάζει βρύσες μπάνιου και η Hüppe GmbH, που κατασκευάζει ντουζιέρες, ενημέρωσαν την Επιτροπή για την ύπαρξη σύμπραξης στον τομέα των ειδών υγιεινής και ζήτησαν να μην τους επιβληθεί πρόστιμο, δυνάμει της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ) (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία), ή, τουλάχιστον, να τους επιβληθεί μειωμένο πρόστιμο. Στις 2 Μαρτίου 2005 η Επιτροπή έλαβε απόφαση περί υπό όρους μη επιβολής προστίμου στη Masco, βάσει του άρθρου 8, στοιχείο α′, και του άρθρου 15 της ανακοίνωσης αυτής.

11 Στις 9 και 10 Νοεμβρίου 2004 η Επιτροπή διενήργησε αιφνίδιους ελέγχους στις εγκαταστάσεις διαφόρων εταιριών και εθνικών επαγγελματικών ενώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ειδών υγιεινής.

12 Στις 15 και στις 19 Νοεμβρίου 2004 η Grohe Beteiligungs GmbH και οι θυγατρικές της, καθώς και η American Standard Inc., ζήτησαν επίσης, δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, να μην τους επιβληθεί πρόστιμο ή, τουλάχιστον, να τους επιβληθεί μειωμένο πρόστιμο.

13 Αφού απέστειλε, κατά το διάστημα από τις 15 Νοεμβρίου 2005 έως τις 16 Μαΐου 2006, αιτήσεις παροχής πληροφοριών σε πλείονες εταιρίες και επαγγελματικές ενώσεις του τομέα των ειδών υγιεινής, περιλαμβανομένων των πρωτοδίκως προσφευγουσών, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 26 Μαρτίου 2007, ανακοίνωση αιτιάσεων, η οποία κοινοποιήθηκε σε αυτές.

14 Στις 17 και στις 19 Ιανουαρίου 2006 η Roca SARL, καθώς και η Hansa Metallwerke AG και οι θυγατρικές της, ζήτησαν επίσης, δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, να μην τους επιβληθεί πρόστιμο ή, τουλάχιστον, να τους επιβληθεί μειωμένο πρόστιμο. Στις 20 Ιανουαρίου 2006 υποβλήθηκε παρόμοια αίτηση και από την Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik.

15 Στις 23 Ιουνίου 2010 η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, αφού προηγουμένως είχε διεξαγάγει, από τις 12 έως τις 14 Νοεμβρίου 2007, ακρόαση με συμμετοχή των πρωτοδίκως προσφευγουσών, είχε αποστείλει, στις 9 Ιουλίου 2009, έκθεση πραγματικών περιστατικών, εφιστώντας την προσοχή τους σε ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία σκόπευε να στηριχθεί για την έκδοση τελικής απόφασης, και τέλος, είχε διαβιβάσει αιτήσεις παροχής πληροφοριών σε διάφορες εταιρίες, περιλαμβανομένων των πρωτοδίκως προσφευγουσών. Με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι οι πρακτικές που περιγράφηκαν στη σκέψη 8 της παρούσας απόφασης αποτελούσαν μέρος ενός συνολικού σχεδίου με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των αποδεκτών της απόφασης αυτής και παρουσίαζαν τα χαρακτηριστικά ενιαίας και διαρκούς παράβασης, η οποία κάλυπτε τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και είχε τελεστεί στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας. Ειδικότερα, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι οι προαναφερθείσες πρακτικές ακολουθούσαν ένα επαναλαμβανόμενο μοντέλο, το οποίο αποδείχθηκε ότι ήταν το ίδιο και στα έξι κράτη μέλη που κάλυπτε η έρευνά της. Επισήμανε ακόμη ότι υπήρχαν εθνικές επαγγελματικές ενώσεις, επονομαζόμενες «συντονιστικά όργανα», των οποίων τα μέλη ασκούσαν δραστηριότητες και στις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, εθνικές επαγγελματικές ενώσεις, επονομαζόμενες «ενώσεις για περισσότερα προϊόντα», των οποίων τα μέλη δραστηριοποιούνταν σε τουλάχιστον δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, καθώς και ενώσεις με εξειδικευμένο αντικείμενο και με μέλη των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με μία μόνον από αυτές τις υποκατηγορίες προϊόντων. Τέλος, διαπίστωσε ότι υπήρχε μια κεντρική ομάδα επιχειρήσεων οι οποίες μετείχαν στη σύμπραξη σε διάφορα κράτη μέλη και στο πλαίσιο τόσο των συντονιστικών οργάνων όσο και των ενώσεων για περισσότερα προϊόντα.

16 Κατά την Επιτροπή, οι πρωτοδίκως προσφεύγουσες μετείχαν στην επίμαχη σύμπραξη ως μέλη της ένωσης IndustrieForum Sanitär, η οποία αντικατέστησε από το 2001 τη Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, της ένωσης Arbeitskreis Baden und Duschen, η οποία αντικατέστησε από το 2003 την Arbeitskreis Duschabtrennungen και τη Fachverband Sanitär-Keramische Industrie στη Γερμανία, της ένωσης Arbeitskreis Sanitärindustrie στην Αυστρία, της ένωσης Vitreous China-group (στο εξής:VCG) στο Βέλγιο, της ένωσης Sanitair Fabrikanten Platform στις Κάτω Χώρες και της ένωσης Association française des industries de céramique sanitaire στη Γαλλία. Όσον αφορά την παράβαση στις Κάτω Χώρες, η Επιτροπή διαπίστωσε κατ' ουσίαν, με την αιτιολογική σκέψη 1179 της επίδικης απόφασης, ότι στις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν μετάσχει στη συγκεκριμένη παράβαση δεν μπορούσε να επιβληθεί πρόστιμο, λόγω παραγραφής.

17 Στο άρθρο 1 της επίδικης απόφασης η Επιτροπή απαρίθμησε τις επιχειρήσεις στις οποίες καταλόγισε ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, λόγω της συμμετοχής τους σε σύμπραξη στον τομέα των ειδών υγιεινής στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και τη Αυστρία σε διάφορες χρονικές περιόδους από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004. Ως προς τις πρωτοδίκως προσφεύγουσες, η Επιτροπή επέβαλε, με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω απόφασης, κυρώσεις στη Villeroy & Boch για συμμετοχή της στην επίμαχη ενιαία παράβαση από τις 28 Σεπτεμβρίου 1994 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, στις δε θυγατρικές της Villeroy & Boch Belgium, Villeroy & Boch France και Villeroy & Boch Austria ως προς διάφορες χρονικές περιόδους από τις 12 Οκτωβρίου 1994, το νωρίτερο, έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

18 Με το άρθρο 2, παράγραφος 8, της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή επέβαλε, πρώτον, στη Villeroy & Boch πρόστιμο ύψους 54 436 347 ευρώ, δεύτερον, στις Villeroy & Boch και Villeroy & Boch Austria πρόστιμο ύψους 6 083 604 ευρώ, για την καταβολή του οποίου ευθύνονταν εις ολόκληρον, τρίτον, στις Villeroy & Boch και Villeroy & Boch Belgium πρόστιμο ύψους 2 942 608 ευρώ, για την καταβολή του οποίου ευθύνονταν εις ολόκληρον και, τέταρτον, στις Villeroy & Boch και Villeroy & Boch France πρόστιμο ύψους 8 068 441 ευρώ, για την καταβολή του οποίου ευθύνονταν εις ολόκληρον. Συνεπώς, το συνολικό ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν στις προσφεύγουσες πρωτοδίκως ανερχόταν στο ποσό των 71 531 000 ευρώ.

19 Για τον υπολογισμό των προστίμων αυτών, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις κατευθυντήριες γραμμές του 2006.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 9 Σεπτεμβρίου 2010, η αναιρεσείουσα άσκησε προσφυγή στην υπόθεση T-402/10 με αίτημα την ακύρωση της επίδικης απόφασης ως προς αυτήν ή, επικουρικώς, τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε.

21 Προς στήριξη του ακυρωτικού αιτήματος, η αναιρεσείουσα ισχυρίστηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε εσφαλμένως τη διαπιστωθείσα παράβαση ως ενιαία, σύνθετη και διαρκή, και, επικουρικώς, ότι με τον τρόπο αυτό παρέβη την υποχρέωση αιτιολόγησης, καθόσον δεν οριοθέτησε με επαρκή ακρίβεια τις επίμαχες αγορές. Η αναιρεσείουσα υποστήριξε επίσης ότι η συμμετοχή της στην παράβαση στο Βέλγιο δεν είχε αποδειχθεί από την Επιτροπή. Τέλος, αμφισβήτησε την εις ολόκληρον ευθύνη της προς καταβολή του επιβληθέντος προστίμου και υποστήριξε ότι η Επιτροπή είχε υποπέσει σε σφάλμα εκτίμησης κατά τον υπολογισμό του, ότι το πρόστιμο έπρεπε να μειωθεί λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας και ότι το ύψος του ήταν δυσανάλογο.

22 Επικουρικώς, η αναιρεσείουσα προέβαλε αίτημα μείωσης του επιβληθέντος προστίμου.

23 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

Τα αιτήματα των διαδίκων

24 Η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει εν όλω την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, στο μέτρο που με αυτήν το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της·

— επικουρικώς, να αναιρέσει εν μέρει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου·

— έτι επικουρικότερον, να μειώσει το πρόστιμο το οποίο της επιβλήθηκε·

— όλως επικουρικώς, να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και να την αναπέμψει σε αυτό προκειμένου να αποφανθεί εκ νέου, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

25 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναίρεσης στο σύνολό της ως εν μέρει απαράδεκτη και εν μέρει προδήλως αβάσιμη, και

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αίτησης αναίρεσης

26 Προς στήριξη της αίτησης αναίρεσης, η αναιρεσείουσα προβάλλει τέσσερις λόγους. Ο πρώτος λόγος αναίρεσης αφορά νομικό σφάλμα στο οποίο υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την εκτίμηση της παράβασης που φέρεται να διαπράχθηκε στο Βέλγιο. Ο δεύτερος λόγος αναίρεσης αφορά νομικό σφάλμα του Γενικού Δικαστηρίου ως προς τη διαπίστωση της ύπαρξης σύνθετης και διαρκούς παράβασης. Με τον τρίτο λόγο αναίρεσης προσάπτεται στο Γενικό Δικαστήριο ότι κακώς δεν άσκησε την πλήρη δικαιοδοσία του για να μειώσει το ποσό του επιβληθέντος προστίμου. Ο τέταρτος λόγος αναίρεσης αφορά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Επί του πρώτου λόγου αναίρεσης, ο οποίος αφορά εσφαλμένη εκτίμηση ως προς την παράβαση που φέρεται να διαπράχθηκε στο Βέλγιο

Επιχειρήματα των διαδίκων

27 Με τον πρώτο λόγο, ο οποίος χωρίζεται σε τέσσερα σκέλη, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε τα αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά την παράβαση που φέρεται να διαπράχθηκε στο Βέλγιο, και ότι παρέβη την υποχρέωση αιτιολόγησης την οποία υπέχει. Ειδικότερα, το σκεπτικό που ανέπτυξε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 243 επ. της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στηρίζεται στην εσφαλμένη, κατά την αναιρεσείουσα, παραδοχή ότι ο Z. εξακολουθούσε να ανήκει στο προσωπικό της και μετά την 1η Ιανουαρίου 2003. Στην πραγματικότητα, όπως εξήγησε η αναιρεσείουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και όπως διαπίστωσε και το ίδιο το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της εν λόγω επ' ακροατηρίου συζήτησης, ο Z. δεν είχε πλέον, κατά την ως άνω ημερομηνία, κανέναν οργανωτικό σύνδεσμο ούτε σύμβαση εργασίας με την αναιρεσείουσα, όπερ αποκλείει, ως εκ τούτου, τον καταλογισμό οποιασδήποτε ευθύνης σε αυτήν για τα οικεία πραγματικά περιστατικά.

28 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εφάρμοσε ορθώς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ στον βαθμό που έκρινε ότι αυτή μετείχε σε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στο Βέλγιο, ενώ η αναιρεσείουσα είχε παύσει να δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά ήδη από το τέλος του 2002 και ενώ δεν αποδείχθηκε ότι είχε τη βούληση να συμβάλει στην επίτευξη των σκοπών τους οποίους επιδίωκαν τα μέλη της σύμπραξης. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο δεν προσδιόρισε μέσω ποιων ακριβώς «ενεργειών» η αναιρεσείουσα κατάφερνε, μετά την απόσυρσή της από την αγορά, να συντονίζει τη συμπεριφορά της με εκείνη των λοιπών μετεχόντων στη σύμπραξη προκειμένου να περιορίζουν τον ανταγωνισμό στην αγορά αυτήν. Υπό το πρίσμα της αιτιολογίας των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Wabco Europe κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-380/10, EU:T:2013:449, σκέψεις 79 επ.), και Keramag Keramische Werke κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-379/10 και T-381/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:457, σκέψεις 222 επ.), δεν είναι δυνατό να καταλογιστεί στην αναιρεσείουσα ευθύνη για πράξεις τρίτων, οι οποίες τελέστηκαν μετά τη δική της απόσυρση, ούτε να της επιβληθεί πρόστιμο για τον λόγο αυτόν. Εν πάση περιπτώσει, η αντιφατική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, αφενός, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, αφετέρου, στην απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Wabco Europe κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-380/10, EU:T:2013:449), στοιχειοθετεί παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, εις βάρος της αναιρεσείουσας.

29 Τρίτον, όσον αφορά την απόδειξη της ύπαρξης εναρμονισμένων πρακτικών στο πλαίσιο της συνάντησης στις 28 και στις 29 Απριλίου 2003 στο Βέλγιο, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε, στη σκέψη 271 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ως μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο την παρατήρηση ότι το γεγονός ότι δεν είχε καθοριστεί ένα ενιαίο ποσοστό για τη χορήγηση πριμ στους χονδρεμπόρους «δεν απέκλειε το ενδεχόμενο να νοθευόταν ο ανταγωνισμός λόγω της επίμαχης

ανταλλαγής πληροφοριών». Όμως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το συμπέρασμα αυτό το Γενικού Δικαστηρίου είναι ορθό, τούτο δεν αρκεί λογικώς προς απόδειξη της παράβασης. Συντρέχει, ως εκ τούτου, περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης αιτιολόγησης, κατά την έννοια του άρθρου 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ή παραβίασης της αρχής in dubio pro reo, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 48, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

30 Τέταρτον, κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα με τις σκέψεις 272 και 274 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στον βαθμό που δέχθηκε ότι όλες οι προσαπτόμενες παραβάσεις στη βελγική αγορά κεραμικών μπάνιου μπορούσαν να εξομοιωθούν με ενιαία, σύνθετη και διαρκή παράβαση.

31 Συγκεκριμένα, τα πραγματικά περιστατικά τα οποία διαπίστωσε η Επιτροπή στηριζόμενη στις συναντήσεις της VCG δεν δικαιολογούσαν το συμπέρασμα ότι η χρονική περίοδος που είχε ληφθεί υπόψη για την παράβαση μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση. Αντιθέτως, μετά τη συνάντηση της VCG στις 28 και στις 29 Απριλίου 2003, παρατηρήθηκε μια σαφής διακοπή, λόγω της οποίας είναι αδύνατο να σωρευθούν, από νομικής απόψεως, οι προγενέστερες με τις μεταγενέστερες συναντήσεις ώστε να προκύψει ενιαία και διαρκής παράβαση.

32 Κατά την Επιτροπή, ο πρώτος λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

33 Όσον αφορά κατ' αρχάς το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης, το οποίο αφορά παράβαση της υποχρέωσης αιτιολόγησης και παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη, κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, τον ισχυρισμό της ότι ο Z. ουδεμία σχέση είχε με αυτήν μετά την 1η Ιανουαρίου 2003, διαπιστώνεται ότι, στο πλαίσιο της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα είχε απλώς επισημάνει, προς αμφισβήτηση της συμμετοχής της στη σύμπραξη στο Βέλγιο από εκείνη την ημερομηνία και εντεύθεν, ότι η Villeroy & Boch Luxembourg «είχε αναλάβει, στο τέλος του 2002, τις δραστηριότητες της βελγικής εταιρίας σε σχέση με τα κεραμικά μπάνιου». Επομένως, μόλις κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου η αναιρεσείουσα υποστήριξε, για πρώτη φορά, ρητώς ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά στη βελγική αγορά κεραμικών μπάνιου μετά την 1η Ιανουαρίου 2003 επειδή το άτομο το οποίο μετείχε στις συναντήσεις της σύμπραξης, δηλαδή ο Z, δεν εργαζόταν πλέον, κατά την ημερομηνία αυτή, στην αναιρεσείουσα, αλλά στη Villeroy & Boch Luxembourg.

34 Όμως, το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου προβλέπει ότι απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που προέκυψαν κατά τη διαδικασία. Επομένως, το επιχείρημα το οποίο προέβαλε η αναιρεσείουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ήταν προδήλως απαράδεκτο, δεδομένου ότι αφορούσε νέο ισχυρισμό στηριζόμενο σε πραγματικό στοιχείο το οποίο ήταν γνωστό στην αναιρεσείουσα, πριν από οποιονδήποτε άλλο, και δεν προέκυψε στη διάρκεια της διαδικασίας.

35 Ομολογουμένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε ρητώς ούτε επί του παραδεκτού ούτε επί του βασίμου του συγκεκριμένου επιχειρήματος. Εντούτοις, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν είναι δυνατό, κάθε φορά που διάδικος προβάλλει στη διάρκεια της διαδικασίας έναν νέο ισχυρισμό ο οποίος προδήλως δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, να απαιτείται από το Γενικό Δικαστήριο είτε να διευκρινίζει στην απόφασή του για ποιους λόγους ο ισχυρισμός αυτός είναι απαράδεκτος είτε να τον εξετάζει επί της ουσίας (βλ., ιδίως, απόφαση της 20ής Μαρτίου 2014, Rousse Industry κατά Επιτροπής, C-271/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:175, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Εξ αυτού συνάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολόγησης διαπιστώνοντας, στη σκέψη 248 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, χωρίς να λάβει υπόψη τον εκπρόθεσμο ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι ο Z. δεν ήταν πλέον, από 1ης Ιανουαρίου 2003, υπάλληλός της, και χωρίς να εξηγήσει γιατί ο εν λόγω ισχυρισμός ήταν προδήλως απαράδεκτος, ότι η συμμετοχή του Z. στις συναντήσεις της σύμπραξης «αποδεικνύει ότι η Villeroy & Boch Belgium εξακολούθησε να μετέχει ενεργά στη σύμπραξη προς ίδιο συμφέρον, καθώς και προς το συμφέρον της επιχείρησης της οποίας αποτελούσε μέρος, κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού».

37 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης είναι αβάσιμο.

38 Όσον αφορά εν συνεχεία το δεύτερο σκέλος αυτού του λόγου αναίρεσης, το οποίο αφορά παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, σημειώνεται ότι η αναιρεσείουσα δεν βάλλει κατά της διαπίστωσης του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι συναντήσεις της VCG πριν και μετά την 1η Ιανουαρίου 2003 ήταν αθέμιτες, αλλά θεωρεί ότι κακώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η ίδια μετείχε στην παράβαση, ενώ είχε παύσει να δραστηριοποιείται στη βελγική αγορά κεραμικών μπάνιου ήδη από το τέλος του 2002.

39 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αφορά αποκλειστικώς είτε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά όπου υφίστανται περιορισμοί του ανταγωνισμού, ή έστω σε αγορές ευρισκόμενες σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο εμπορίας ή γειτονικές με αυτήν, είτε τις επιχειρήσεις οι οποίες περιορίζουν, δυνάμει συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, την αυτονομία της συμπεριφοράς τους σε δεδομένη αγορά. Πράγματι, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το γράμμα του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΕΚ αναφέρεται γενικώς σε όλες τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, είτε στις οριζόντιες σχέσεις είτε στις κάθετες, νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά, ανεξαρτήτως σε ποια συγκεκριμένη αγορά δραστηριοποιούνται οι εμπλεκόμενοι, καθώς και ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι όροι των μεταξύ τους διακανονισμών αφορούν μόνον την εμπορική συμπεριφορά του ενός εξ αυτών (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, AC-Treuhand κατά Επιτροπής, C-194/14 P, EU:C:2015:717, σκέψεις 34 και 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 Εξ αυτού συνάγεται ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 242 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι ενδέχεται να συντρέχει παραβίαση της απαγόρευσης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ από επιχείρηση, σε περίπτωση που η συμπεριφορά της, όπως είναι συντονισμένη με εκείνη άλλων επιχειρήσεων, αποσκοπεί στον περιορισμό του ανταγωνισμού σε συγκεκριμένη αγορά, χωρίς να απαιτείται κατ' ανάγκην να δραστηριοποιείται η ίδια στην εν λόγω αγορά.

41 Σημειωτέον επ' αυτού, αφενός, ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, η ενεργός συμμετοχή της στην προσαπτόμενη παράβαση αποδείχθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε, στις σκέψεις 244 και 248 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η αδιάλειπτη συμμετοχή του Z. στις συναντήσεις της VCG για λογαριασμό της αναιρεσείουσας, η οποία άλλωστε δεν αμφισβητεί τον αθέμιτο χαρακτήρα τους, τόσο πριν όσο και μετά την 1η Ιανουαρίου 2003, δηλαδή ακόμη και κατόπιν της παύσης των δραστηριοτήτων της στην αγορά των κεραμικών μπάνιου, αποδεικνύει την ενεργό συμμετοχή της στην παράβαση. Αφετέρου, αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η αναιρεσείουσα, οι διάφορες ενέργειες που προσάπτονται στους μετέχοντες στην παράβαση, περιλαμβανομένης και της ίδιας, εκτίθενται λεπτομερώς στις σκέψεις 255 έως 277 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

42 Κατόπιν των ανωτέρω, είναι απορριπτέο το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι είχε παύσει οποιαδήποτε δραστηριότητα στον τομέα των κεραμικών μπάνιου από το τέλος του 2002.

43 Το ως άνω συμπέρασμα δεν τίθεται εν αμφιβόλω λόγω της λύσης που έδωσε το Γενικό Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Wabco Europe κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-380/10, EU:T:2013:449, σκέψη 84), και της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Keramag Keramische Werke κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-379/10 και T-381/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:457, σκέψεις 220 επ.). Πράγματι, η

υποχρέωση του Γενικού Δικαστηρίου να αιτιολογεί τις αποφάσεις του δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να φθάνει μέχρι του σημείου να του επιβάλλεται να δικαιολογήσει τη λύση που δέχεται σε μια υπόθεση, σε σχέση με τη λύση που έχει δεχθεί σε άλλη υπόθεση της οποίας επιλήφθηκε, έστω και αν αφορά την ίδια επίδικη απόφαση (βλ. απόφαση της 11ης Ιουλίου 2013, Team Relocations κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-444/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:464, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Συνεπώς, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης είναι αβάσιμο.

45 Όσον αφορά, τέλος, τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας στο πλαίσιο του τρίτου και του τέταρτου σκέλους του πρώτου λόγου, επισημαίνεται ότι με τα επιχειρήματα αυτά, η αναιρεσείουσα επιδιώκει ουσιαστικά, υπό το πρόσχημα ισχυρισμών περί νομικών σφαλμάτων στα οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο, να αμφισβητήσει την εκτίμηση του τελευταίου επί των αποδεικτικών στοιχείων. Όμως, η εκτίμηση της αποδεικτικής ισχύος ενός πραγματικού στοιχείου από το Γενικό Δικαστήριο δεν υπόκειται, κατ' αρχήν, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου. Πράγματι, όπως ορίζεται τόσο στο άρθρο 256 ΣΛΕΕ όσο και στο άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αναίρεση περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι, επομένως, το μόνο αρμόδιο για τη διαπίστωση και την εκτίμηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, καθώς και για την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, εκτός αν συντρέχει περίπτωση παραμόρφωσής τους (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, Salzgitter κατά Επιτροπής, C-182/99 P, EU:C:2003:526, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

46 Τα σχετικά επιχειρήματα είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέα ως απαράδεκτα.

47 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, ο πρώτος λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναίρεσης, ο οποίος αφορά την ύπαρξη ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παράβασης

Επιχειρήματα των διαδίκων

48 Με τον δεύτερο λόγο η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι αντίθετη στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, διότι το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε εσφαλμένως ότι υφίσταται εν προκειμένω ενιαία, σύνθετη και διαρκής παράβαση.

49 Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται συναφώς, πρώτον, ότι η νομική έννοια της ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παράβασης είναι, αυτή καθ' εαυτήν, ασύμβατη προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και προς το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ και πρέπει, συνεπώς, να τεθεί εκποδών. Συγκεκριμένα, η έννοια αυτή δεν έχει κανένα νομικό έρεισμα στο δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, η Επιτροπή, χρησιμοποιώντας την κατασκευή της ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παράβασης, ομαδοποίησε τεχνηέντως διάφορες ανεξάρτητες αγορές για να καταλήξει σε μία μοναδική, συνολική παράβαση, παρακάμπτοντας έτσι την παραγραφή παραβάσεων που ήταν ενδεχομένως χωριστές. Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν απάντησε στα επιχειρήματά της επί του σημείου αυτού.

50 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε τις αρχές της δίκαιης δίκης διαπιστώνοντας, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, την ύπαρξη ενιαίας παράβασης που κάλυπτε, μεταξύ άλλων, την ιταλική επικράτεια στην υπό κρίση υπόθεση. Ειδικότερα, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι μπορεί να καταλογιστεί στην αναιρεσείουσα παράβαση στην οποία αυτή δεν συμμετείχε, αλλά αποτελεί μέρος ενιαίας παράβασης στην οποία συμμετείχε, η αναιρεσείουσα δεν

είναι σε θέση, προς αμφισβήτηση της συμμετοχής της στην ενιαία παράβαση, να προβάλει λυσιτελώς ότι δεν μετείχε στην πρώτη παράβαση, με συνέπεια να στερείται ένα αποτελεσματικό μέσο άμυνας. Κατά συνέπεια, μπορεί μόνο να αμφισβητήσει ότι γνώριζε για την επίμαχη παράβαση.

51 Τρίτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις για τη διαπίστωση ενιαίας παράβασης, κατά το μέτρο που η Επιτροπή δεν όρισε τη σχετική αγορά και δεν απέδειξε ότι υπάρχει συμπληρωματική σχέση μεταξύ των επιμέρους προσαπτόμενων ενεργειών.

52 Τέταρτον, η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, λόγω της μερικής ακύρωσης της επίδικης απόφασης όσον αφορά ορισμένα κράτη μέλη με τις αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, Wabco Europe κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-379/10 και T-381/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:457), και Duravit κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-364/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:477), και λαμβανομένου υπόψη ότι ορισμένες επιχειρήσεις ενδέχεται να μην είχαν πλήρη γνώση της παράβασης, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ενιαία παράβαση, όπως αυτή ορίζεται στην επίδικη απόφαση.

53 Κατά την Επιτροπή, ο δεύτερος λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

54 Κατά πάγια νομολογία, παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ενδέχεται να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη πράξη, αλλά και από σειρά πράξεων ή ακόμη και από διαρκή συμπεριφορά, έστω και αν ένα ή περισσότερα στοιχεία της σειράς πράξεων ή της διαρκούς συμπεριφοράς θα μπορούσαν επίσης να συνιστούν, καθ' εαυτά και μεμονωμένα, παράβαση της διάταξης αυτής. Έτσι, όταν οι διάφορες πράξεις εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο», λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη για τις πράξεις αυτές αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση, η οποία λαμβάνεται υπόψη στο σύνολό της (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P και C-294/13 P, EU:C:2015:416, σκέψη 156 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

55 Επιχείρηση που έχει μετάσχει σε μια τέτοια ενιαία και σύνθετη παράβαση με ενέργειές της, οι οποίες ενέπιπταν στην έννοια της κατά το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής και απέβλεπαν στην υλοποίηση της παράβασης στο σύνολό της, μπορεί συνεπώς να είναι συνυπαίτια, ως προς όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της στην εν λόγω παράβαση, για ενέργειες στις οποίες προέβησαν άλλες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ίδιας παράβασης. Τούτο ισχύει όταν αποδεικνύεται ότι η επιχείρηση αυτή είχε την πρόθεση να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς που επιδίωκε το σύνολο των μετεχόντων και ότι είτε γνώριζε την παραβατική συμπεριφορά την οποία σχεδίαζαν να τηρήσουν ή τηρούσαν άλλες επιχειρήσεις, επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς, είτε μπορούσε ευλόγως να την προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P και C-294/13 P, EU:C:2015:416, σκέψη 157 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

56 Επομένως, ενδέχεται η επιχείρηση να έχει μετάσχει άμεσα στο σύνολο των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών που συνθέτουν την ενιαία και διαρκή παράβαση, περίπτωση στην οποία η Επιτροπή μπορεί να της καταλογίσει ευθύνη για όλες αυτές τις συμπεριφορές και, ως εκ τούτου, για την εν λόγω παράβαση στο σύνολό της. Ενδέχεται επίσης η επιχείρηση να έχει μετάσχει άμεσα σε ορισμένες μόνον από τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορές που συνθέτουν την ενιαία και διαρκή παράβαση, αλλά είτε να γνώριζε το σύνολο των λοιπών παραβατικών συμπεριφορών τις οποίες σχεδίαζαν να τηρήσουν ή τηρούσαν οι υπόλοιποι μετέχοντες στη σύμπραξη επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς, είτε να μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και να αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο. Στην τελευταία περίπτωση, η Επιτροπή μπορεί επίσης να καταλογίσει στην επιχείρηση αυτή την

ευθύνη για το σύνολο των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών που συνθέτουν την εν λόγω παράβαση και, συνεπώς, για την παράβαση στο σύνολό της (βλ. απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P και C-294/13 P, EU:C:2015:416, σκέψη 158 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

57 Εξάλλου, προκειμένου να χαρακτηριστούν διάφορες ενέργειες ως ενιαία και διαρκής παράβαση, δεν είναι απαραίτητο να ελεγχθεί αν εμφανίζουν μεταξύ τους σχέση συμπληρωματικότητας, υπό την έννοια ότι καθεμία από αυτές αποσκοπεί στην αντιμετώπιση μίας ή περισσοτέρων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού, και αν συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην επέλευση του συνόλου των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων τα οποία επιδίωξαν όσοι ενήργησαν στο πλαίσιο ενός σφαιρικού σχεδίου, επιδιώκοντας ενιαίο σκοπό. Αντιθέτως, η προϋπόθεση περί ενιαίου σκοπού συνεπάγεται ότι πρέπει να εξετάζεται αν οι επιμέρους συμπεριφορές που συνθέτουν την παράβαση εμφανίζουν χαρακτηριστικά στοιχεία από τα οποία μπορεί να συναχθεί ότι οι ενέργειες άλλων εμπλεκομένων στην παράβαση επιχειρήσεων δεν είχαν τον ίδιο σκοπό, ούτε το ίδιο αποτέλεσμα και, ως εκ τούτου, δεν εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο» λόγω της επιδίωξης του ίδιου σκοπού, ήτοι της νόθευσης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Siemens κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-239/11 P, C-489/11 P και C-498/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:866, σκέψεις 247 και 248).

58 Επιπλέον, δεν μπορεί να γίνει δεκτό βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αφορά αποκλειστικώς είτε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά όπου υφίστανται περιορισμοί του ανταγωνισμού, ή έστω σε αγορές ευρισκόμενες σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο εμπορίας ή γειτονικές με αυτήν, είτε τις επιχειρήσεις οι οποίες περιορίζουν, δυνάμει συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, την αυτονομία της συμπεριφοράς τους σε δεδομένη αγορά. Πράγματι, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία προεκτέθηκε στη σκέψη 39 της παρούσας απόφασης, προκύπτει ότι το γράμμα του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΕΚ αναφέρεται γενικώς σε όλες τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, είτε στις οριζόντιες σχέσεις είτε στις κάθετες, νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά, ανεξαρτήτως σε ποια συγκεκριμένη αγορά δραστηριοποιούνται οι εμπλεκόμενοι, καθώς και ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι όροι των μεταξύ τους διακανονισμών αφορούν μόνον την εμπορική συμπεριφορά του ενός εξ αυτών (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, AC-Treuhand κατά Επιτροπής, C-194/14 P, EU:C:2015:717, σκέψεις 34 και 35, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

59 Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω νομολογίας, πρώτον, πρέπει να απορριφθούν τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας ότι η νομική έννοια της ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παράβασης είναι ασύμβατη προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και προς το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, και ότι παραβιάζει τις αρχές της δίκαιης δίκης, ανεξαρτήτως του παραδεκτού του τελευταίου αυτού επιχειρήματος.

60 Δεύτερον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο, παραπέμποντας στη νομολογία αυτή, με τις σκέψεις 32 έως 34, 41, 42 και 46 έως 48 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμον την απόφασή του.

61 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι οι προϋποθέσεις για τη διαπίστωση ενιαίας παράβασης δεν πληρούνταν εν προκειμένω κατά το μέτρο που η Επιτροπή δεν όρισε τη σχετική αγορά, υπογραμμίζεται ότι, όπως ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 54 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και όπως παραδέχθηκε η αναιρεσείουσα, το γεγονός ότι η παράβαση καλύπτει χωριστές αγορές προϊόντων και γεωγραφικές αγορές επ' ουδενί εμποδίζει τη διαπίστωση ότι υφίσταται ενιαία παράβαση. Ως εκ τούτου, το συγκεκριμένο επιχείρημα είναι, εν πάση περιπτώσει, αλυσιτελές.

62 Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε, με τις σκέψεις 63 έως 71 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, σε νομικό σφάλμα κρίνοντας ότι εν προκειμένω υφίσταται ενιαίος σκοπός, οπότε στοιχειοθετείται ενιαία παράβαση. Πράγματι, βάσει των πραγματικών διαπιστώσεων που διατυπώνονται στις σκέψεις 66, 69 και 71 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αποδείχθηκε επαρκώς

κατά νόμον ότι οι επιμέρους προσαπτόμενες ενέργειες κατέτειναν στον ίδιο σκοπό, ήτοι στον συντονισμό της συμπεριφοράς όλων των κατασκευαστών ειδών υγιεινής έναντι των χονδρεμπόρων. Συναφώς, τονίζεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, η έννοια του κοινού σκοπού δεν ορίστηκε, όπως συνάγεται από τις προαναφερθείσες σκέψεις 66, 69 και 71, με βάση μια γενική αναφορά σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στις καλυπτόμενες από την παράβαση αγορές, αλλά με αναφορά σε διάφορα αντικειμενικά στοιχεία, όπως είναι ο κεντρικός ρόλος των χονδρεμπόρων στο κύκλωμα διανομής, τα χαρακτηριστικά του κυκλώματος αυτού, η ύπαρξη συντονιστικών οργάνων και ενώσεων για περισσότερα προϊόντα, η ομοιόμορφη εφαρμογή των συμπαιγνιακών διακανονισμών και η ουσιαστική, γεωγραφική και χρονική αλληλεπικάλυψη των επίμαχων πρακτικών.

63 Υπό τις συνθήκες αυτές, χωρίς να είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η ύπαρξη σχέσης συμπληρωματικότητας μεταξύ των προσαπτόμενων πρακτικών, καθώς ενιαία και διαρκής παράβαση μπορεί να καταλογιστεί σε μη ανταγωνιστικές μεταξύ τους επιχειρήσεις και δεν απαιτεί συστηματικό ορισμό των σχετικών αγορών, και δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ευθύνεται, αφενός, για άμεση συμμετοχή στην προσαπτόμενη παράβαση και, αφετέρου, για έμμεση συμμετοχή σε αυτή κατά το μέτρο που είτε γνώριζε όλες τις υπόλοιπες αθέμιτες ενέργειες στις οποίες σχεδίαζαν να προβούν ή προέβαιναν οι λοιποί μετέχοντες στην επίμαχη σύμπραξη, επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς, είτε μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι κακώς έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει σε σφάλμα καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι υφίστατο εν προκειμένω ενιαία και διαρκής παράβαση.

64 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από τη μερική ακύρωση της επίδικης απόφασης με αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου εκδοθείσες στο πλαίσιο άλλων υποθέσεων οι οποίες αφορούσαν την ίδια σύμπραξη, υπενθυμίζεται ότι η εκτίμηση των αποδείξεων σχετικά με τις διάφορες εθνικές αγορές εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου. Κατά το μέτρο που με την επιχειρηματολογία αυτή επιδιώκεται να αμφισβητηθεί η διαπίστωση περί ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παράβασης, τονίζεται ότι το γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την επίδικη απόφαση ως προς την απόδειξη της συμμετοχής στην προσαπτόμενη παράβαση ορισμένων επιχειρήσεων σε ορισμένες γεωγραφικές αγορές για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα δεν αρκεί για να τεθεί εν αμφιβόλω η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι υπήρχαν, αφενός, συνολικό σχέδιο που κάλυπτε τρεις υποκατηγορίες προϊόντων σε έξι κράτη μέλη και, αφετέρου, κοινός σκοπός ο οποίος συνίστατο στη νόθευση του ανταγωνισμού. Η μερική αυτή ακύρωση μπορεί, ενδεχομένως, να ληφθεί υπόψη το πολύ για να μειωθεί το πρόστιμο το οποίο επιβλήθηκε σε καθεμία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, στο μέτρο που οι οικείες γεωγραφικές αγορές συνυπολογίστηκαν στο πλαίσιο του καθορισμού του ύψους του επιβληθέντος σε αυτές προστίμου.

65 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει αλυσιτελής και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τρίτου και του τέταρτου λόγου αναίρεσης, οι οποίοι αφορούν τον έλεγχο πλήρους δικαιοδοσίας και την αναλογικότητα του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

66 Με τον τρίτο λόγο η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι, για λόγους ασφάλειας δικαίου και προς διασφάλιση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο οφείλουν να ασκούν στην πράξη την πλήρη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, σε όλες τις περιπτώσεις όπου στην υπόθεση η οποία υποβάλλεται στην κρίση τους αμφισβητείται πρόστιμο ή χρηματική ποινή που επιβλήθηκε από την Επιτροπή, ιδίως δε επειδή ουδείς νομικός κανόνας προβλέπει εναρμόνιση των κυρώσεων και η Επιτροπή έχει εφαρμόσει τρεις διαφορετικές μεθόδους υπολογισμού των προστίμων για τα έτη 1998 έως 2006.

67 Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όμως, το Γενικό Δικαστήριο άσκησε αποκλειστικώς έλεγχο νομιμότητας ως προς τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, αντιθέτως προς τα αιτήματα της αναιρεσείουσας.

68 Εξάλλου, η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι, εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να μειώσει το πρόστιμο λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της παράβασης, η οποία αφορούσε περιορισμένο αριθμό κρατών μελών. Κατά την αναιρεσείουσα, η Επιτροπή επέβαλε, ως προς τη συγκεκριμένη παράβαση, δυσανάλογες κυρώσεις, αυστηρότερες μάλιστα απ' ό,τι σε παρόμοιες παραβάσεις οι οποίες κάλυπταν ολόκληρο τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

69 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα επικρίνει το γεγονός ότι δεν έγινε υπέρ της μείωση του προστίμου λόγω της πολύ μακράς διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας, η οποία διήρκεσε περίπου έξι έτη.

70 Με τον τέταρτο λόγο η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας, από την οποία απορρέει ότι η κύρωση πρέπει να αντικατοπτρίζει τη σοβαρότητας της παράβασης. Η αναιρεσείουσα θεωρεί συναφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο οφείλει, προκειμένου να κρίνει πόσο σοβαρή είναι η παράβαση, να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της επίμαχης παράβασης στην αγορά, καθώς και τους κύκλους εργασιών στις οικείες αγορές, όπερ δεν έπραξε.

71 Κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε επίσης να ελέγξει αν το ύψος του επιβληθέντος με την επίδικη απόφαση προστίμου ήταν αντικειμενικώς εύλογο, όπερ δεν συμβαίνει εν προκειμένω, στο μέτρο που επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 2,94 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ ο κύκλος εργασιών τον οποίο κάλυπτε η παράβαση ανερχόταν σε 5,2 εκατομμύρια ευρώ.

72 Ως εκ τούτου, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να θεραπεύσει αυτές τις παράνομες παραλείψεις στην απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και να μειώσει το επιβληθέν πρόστιμο.

73 Κατά την Επιτροπή, ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέοι.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

74 Κατά πάγια νομολογία, ο έλεγχος νομιμότητας τον οποίο καθιερώνει το άρθρο 263 ΣΛΕΕ συνεπάγεται ότι ο δικαστής της Ένωσης ασκεί τόσο νομικό όσο και πραγματικό έλεγχο της προσβαλλόμενης απόφασης, βάσει των επιχειρημάτων που έχει προβάλει ο προσφεύγων διάδικος, και ότι έχει την εξουσία να εκτιμήσει τις αποδείξεις, να ακυρώσει την εν λόγω απόφαση και να τροποποιήσει το ποσό των προστίμων (βλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

75 Ο έλεγχος νομιμότητας συμπληρώνεται με την πλήρη δικαιοδοσία που αναγνωρίζεται στον δικαστή της Ένωσης από το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΣΛΕΕ. Η εν λόγω δικαιοδοσία παρέχει στον δικαστή την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας της κύρωσης, να αντικαθιστά την εκτίμηση της Επιτροπής με τη δική του και, κατά συνέπεια, να ακυρώνει, να μειώνει ή να αυξάνει το πρόστιμο ή τη χρηματική ποινή που επιβλήθηκαν (βλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής, C-386/10 P, Συλλογή, EU:C:2011:815, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

76 Προς εκπλήρωση των επιταγών ενός ελέγχου πλήρους δικαιοδοσίας κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην περίπτωση του προστίμου, ο δικαστής της Ένωσης υποχρεούται, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα 261 ΣΛΕΕ και 263 ΣΛΕΕ, να εξετάζει κάθε νομική ή πραγματική αιτίαση με την οποία επιδιώκεται να διαπιστωθεί ότι το ύψος του προστίμου δεν είναι ανάλογο προς τη

σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης (βλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

77 Η άσκηση, όμως, της πλήρους αυτής δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο, και η διαδικασία διεξάγεται κατ' αντιμωλίαν. Εναπόκειται κατ' αρχήν στον προσφεύγοντα διάδικο να επικαλεστεί λόγους ακύρωσης της προσβαλλόμενης απόφασης και να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών (βλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 76 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

78 Υπογραμμίζεται συναφώς ότι το γεγονός ότι δεν ασκείται αυτεπάγγελτος έλεγχος επί του συνόλου της προσβαλλόμενης απόφασης δεν αντιβαίνει στην αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Πράγματι, δεν είναι απολύτως αναγκαίο προς τήρηση της αρχής αυτής να προβαίνει το Γενικό Δικαστήριο σε νέα πλήρη εξέταση της υπόθεσης, μολονότι οφείλει βεβαίως να απαντά στους προβαλλόμενους λόγους και να ασκεί τόσο νομικό όσο και πραγματικό έλεγχο (βλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής, C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 66).

79 Εξάλλου κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή έχει εκτιμήσει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, τη σοβαρότητα των αθέμιτων συμπεριφορών. Στο πλαίσιο αίτησης αναίρεσης, ο έλεγχος του Δικαστηρίου έχει ως αντικείμενο να εξεταστεί, αφενός, κατά πόσον το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη, με ορθό από νομικής απόψεως τρόπο, όλους τους ουσιώδεις παράγοντες για να αξιολογήσει τη σοβαρότητα συγκεκριμένης συμπεριφοράς υπό το πρίσμα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003, και, αφετέρου, αν το Γενικό Δικαστήριο απάντησε επαρκώς κατά νόμο σε όλα τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν προς στήριξη του αιτήματος για ακύρωση ή μείωση του προστίμου. Προς διαπίστωση της σοβαρότητας των παραβάσεων των κανόνων του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πλείονα στοιχεία, όπως ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης και το πλαίσιό της, η συμπεριφορά της κάθε επιχείρησης, ο ρόλος καθεμίας στη δημιουργία της σύμπραξης, το κέρδος που μπόρεσαν να αντλήσουν από αυτήν, το μέγεθός τους και η αξία των οικείων εμπορευμάτων, καθώς και ο κίνδυνος τον οποίο αντιπροσωπεύουν τέτοιου είδους παραβάσεις για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2013, Team Relocations κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-444/11 P, EU:C:2013:464, σκέψεις 95, 99 και 100).

80 Επιπλέον, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, όταν κρίνει επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αίτησης αναίρεσης να αντικαθιστά, για λόγους επιείκειας, με τη δική του εκτίμηση εκείνη του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο αποφαίνεται, κατ' άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας, επί του ποσού των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις λόγω της εκ μέρους τους παραβίασης του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, μόνον εφόσον το Δικαστήριο κρίνει ότι η αυστηρότητα της κύρωσης δεν είναι απλώς ακατάλληλη, αλλά και υπερβολική σε σημείο που να καθίσταται δυσανάλογη, πρέπει να διαπιστώνεται η ύπαρξη νομικού σφάλματος του Γενικού Δικαστηρίου λόγω μη ενδεδειγμένου ύψους του προστίμου (βλ., ιδίως, απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Quinn Barlo κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-70/12 P, EU:C:2013:351, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

81 Υπό το πρίσμα αυτής ακριβώς της νομολογίας πρέπει να εξεταστούν ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναίρεσης.

82 Ειδικότερα, από την ως άνω νομολογία συνάγεται σαφώς ότι, πρώτον, ο έλεγχος πλήρους δικαιοδοσίας αφορά μόνον το επιβληθέν πρόστιμο και όχι το σύνολο της προσβαλλόμενης απόφασης και, δεύτερον, ότι ούτε η πλήρης δικαιοδοσία ούτε ο έλεγχος νομιμότητας ισοδυναμούν με αυτεπάγγελτη εξέταση και, ως εκ τούτου, δεν υποχρεώνουν το Γενικό Δικαστήριο να προβεί αυτεπαγγέλτως σε νέα πλήρη εκτίμηση της υπόθεσης, ανεξαρτήτως των αιτιάσεων της αναιρεσείουσας.

83 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο ήλεγξε όντως, αρχής γενομένης με τη σκέψη 335 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το ύψος του προστίμου, απάντησε στα διάφορα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας και αποφάνθηκε, με τις σκέψεις 397 έως 402 της απόφασης αυτής, επί του αιτήματος μείωσης του προστίμου, οπότε δεν περιορίστηκε απλώς σε έλεγχο της νομιμότητας του προστίμου, αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η αναιρεσείουσα. Επ' αυτού, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ιδίως, στη σκέψη 384 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι ο συντελεστής 15 % ως προς τη «σοβαρότητα της παράβασης» και ως προς το «επιπλέον ποσό» ήταν πολύ χαμηλός σε σχέση με την ιδιαίτερη σοβαρότητα της επίμαχης παράβασης, εν συνεχεία δε έκρινε, με τις σκέψεις 397 έως 401 της ίδιας απόφασης, ότι κανένα από τα στοιχεία που προέβαλαν οι πρωτοδίκως προσφεύγουσες δεν δικαιολογούσε μείωση του προστίμου.

84 Όσον αφορά δε, πιο συγκεκριμένα, την εξέταση της σοβαρότητας της προσαπτόμενης παράβασης, διαπιστώνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε, με τη σκέψη 381 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ιδίως στο σημείο 23 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, όπου επισημαίνεται ότι «οι οριζόντιες συμφωνίες καθορισμού τιμών, κατανομής αγορών και περιορισμού της παραγωγής, που είναι κατά κανόνα μυστικές, είναι, από την ίδια τη φύση τους, μεταξύ των πλέον επιζήμιων περιορισμών του ανταγωνισμού. Ως ζήτημα πολιτικής του ανταγωνισμού θα τιμωρούνται με βαριά πρόστιμα. Κατά συνέπεια, το ποσοστό της αξίας των πωλήσεων που θα λαμβάνεται υπόψη για τέτοιου είδους παραβάσεις κατά κανόνα θα ορίζεται στα υψηλότερα όρια της παραπάνω κλίμακας.» Στη σκέψη 383 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε στην αιτιολογική σκέψη 1211 της επίδικης απόφασης, όπου η Επιτροπή είχε τονίσει, εν είδει αιτιολογίας, ότι ο οριζόντιος συντονισμός των τιμών συνιστά από τη φύση του έναν από τους πλέον βλαπτικούς για τον ανταγωνισμό περιορισμούς και ότι η παράβαση ήταν ενιαία, διαρκής και σύνθετη, καθώς κάλυπτε έξι κράτη μέλη και τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, ενώ εν συνεχεία το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, αφενός στη σκέψη 384 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η ιδιαίτερη σοβαρότητα της επίμαχης παράβασης δικαιολογούσε την εφαρμογή συντελεστή 15 %, και αφετέρου στη σκέψη 385 της ίδιας απόφασης, ότι η αναιρεσείουσα μετείχε «στην κεντρική ομάδα επιχειρήσεων», ως προς την υλοποίηση της σύμπραξης και την τέλεση της διαπιστωθείσας παράβασης.

85 Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε κανένα νομικό σφάλμα και τήρησε την υποχρέωση άσκησης αποτελεσματικού ελέγχου νομιμότητας της επίδικης απόφασης, καθώς όχι μόνον έλαβε υπόψη του όλες τις παραμέτρους βάσει των οποίων έπρεπε να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της προσαπτόμενης παράβασης, αφού ο οριζόντιος συντονισμός των τιμών και η συμμετοχή της αναιρεσείουσας σε αυτόν είχαν ούτως ή άλλως αποδειχθεί, αλλά απάντησε και σε όλα τα σχετικά επιχειρήματα της αναιρεσείουσας.

86 Ως προς την εκτίμηση της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι η παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας είναι ικανή να δικαιολογήσει την ακύρωση απόφασης εκδοθείσας κατά το πέρας διοικητικής διαδικασίας στηριζόμενης στα άρθρα 101 ή 102 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι συνεπάγεται επίσης προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της οικείας επιχείρησης, εντούτοις η παραβίαση της αρχής αυτής, ακόμη και αν στοιχειοθετηθεί, δεν μπορεί να επιφέρει μείωση του επιβληθέντος προστίμου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 9ης Ιουνίου 2016, CEPSA κατά Επιτροπής, C-608/13 P, EU:C:2016:414, σκέψη 61, και της 9ης Ιουνίου 2016, PROAS κατά Επιτροπής, C-616/13 P, EU:C:2016:415, σκέψη 74 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εν προκειμένω όμως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 69 της παρούσας απόφασης, δεν αμφισβητείται ότι με το επιχείρημα περί εσφαλμένης εκτίμησης του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά την υπερβολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η αναιρεσείουσα αποσκοπεί αποκλειστικώς στη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε.

87 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό, ασχέτως αν είναι βάσιμο, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.

88 Τέλος, όσον αφορά αυτή καθ' εαυτήν την αναλογικότητα του επιβληθέντος προστίμου, η αναιρεσείουσα δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα βάσει του οποίου να μπορεί να γίνει δεκτό ότι το ύψος της επιβληθείσας κύρωσης είναι μη ενδεδειγμένο ή υπερβολικό. Ειδικότερα, είναι απορριπτέο το

επιχείρημα ότι το πρόστιμο των 2,94 εκατομμυρίων ευρώ είναι δυσανάλογο σε σχέση με τον κύκλο εργασιών που σχετίζεται με τη σύμπραξη, ο οποίος ανέρχεται σε 5,2 εκατομμύρια ευρώ. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι, εν προκειμένω, το τελικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στη Villeroy & Boch και στις θυγατρικές της μειώθηκε ούτως ώστε να μην υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών τους κατά την προηγούμενη χρήση, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003. Το όριο αυτό διασφαλίζει ήδη ότι το ύψος του προστίμου δεν είναι δυσανάλογο σε σχέση με το μέγεθος της επιχείρησης όπως αυτό προκύπτει από τον συνολικό κύκλο εργασιών της (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2005, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψεις 280 έως 282).

89 Κατά συνέπεια, ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέοι ως εν μέρει αλυσιτελείς και εν μέρει αβάσιμοι..

90 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους που προέβαλε η αναιρεσείουσα δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

91 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αναίρεση είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική δίκη δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.

2) Καταδικάζει τη Villeroy & Boch Belgium στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)